

**ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Рев-691/05
Бања Лука, 14.4.2006. године**

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија овог суда Бајић Петра, као предсједника вијећа, те Гојковић Стаке, Савић Стевана, Осмић Дарка и Лукић Драгослава, као чланова вијећа, у правној ствари тужиоца Р. В. из Т., кога заступа пуномоћник С. Р., адвокат из П., против тужене М. В. из П., коју заступа Д. Ж., адвокат из П., ради утврђења, одлучујући о ревизији тужене против пресуде Окружног суда у Б. Л. број Гж-367/03 од 10.6.2005. године, у сједници вијећа одржаној 14.4.2006. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија тужене се дјелимично уважава, обје нижестепене пресуде се преиначавају у дијелу којим је усвојен дио евентуалног тужбеног захтјева тужиоца (став II изреке првостепене пресуде) тако што се утврђује да су некретнине уписане у п.л. број 2834/02 к.о. П. II, које по старом премјеру одговарају некретнинама уписаним у зк. ул. број 6961 к.о. П. биле сувласништво Р. Д. са $\frac{1}{2}$ дијела по основу заједничког стицања у браку са оставиоцем, па је ништав тестамент од 20.4.1994. године тестатора Р. П. којим је располагао са $\frac{1}{4}$ дијела на наведеним некретнинама, који дио не улази у његову заоставштину.

У преосталом дијелу ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у П. број П-30/97 од 12.9.2002. године, првим ставом изреке, одбијен је тужбени захтјев тужиоца Р. В. из Т. којим је тражио да се утврди да је тестамент састављен дана 20.4.1994. године у Основном суду П. од стране тестатора Р. П. ништав због мана воље. Другим ставом изреке исте пресуде усвојен је дио евентуалног тужбеног захтјева тужиоца и утврђено да $\frac{1}{2}$ некретнина уписаних у Пл број 2834/02 к.о. П. II, које по граунтовници одговарају некретнинама уписаним у зк. ул. бр. 6961 к.о. П. представљају брачну течевину, односно заоставштину Р. Д., те да је у том дијелу судски тестамент тестатора Р. П. закључен дана 20.4.1994. године ништав. Трећим ставом изреке првостепене пресуде одбијен је дио евентуалног тужбеног захтјева којим је тражено да се утврди да $\frac{1}{8}$ дијела некретнина наведених у ставу I евентуалног тужбеног захтјева чини сувласнички дио тужиоца у заједничкој имовини његових родитеља те да се у том дијелу судски тестамент утврди ништавим. Истом пресудом у ставу IV, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Б. Л. број Гж-367/03 од 10.6.2005. године жалбе парничних странака су одбијене и првостепена пресуда потврђена.

Благовремено изјављеном ревизијом тужена побија другостепену одлуку у досуђујућем дијелу због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлаже да се оспорена пресуда у том дијелу укине и предмет врати на поновно суђење или да се преиначи и тужбени захтјев тужиоца у цијелости одбије, уз накнаду трошкова поступка.

Тужилац није одговорио на ревизију тужене, нити се о ревизији изјаснио Републички јавни тужилац.

Ревизија је дјелимично основана.

У овој парници тужилац захтјева да се утврди да је тестамент сачињен дана 20.4.1994. године у Основном суду у П. од стране тестатора Р. П. ништав због мања воље тестатора, а уколико суд нађе да овај захтјев није основан тражи да се утврди да $\frac{1}{2}$ некретнина обухваћених тестаментом од 20.4.1994. године представљају брачну течевину Р. Д., односно њену заоставштину, па да је тестамент Р. П. у том дијелу ништав, а да $\frac{1}{8}$ дијела наведених некретнина чини сувласнички дио тужиоца по основу адаптације и доградње, па да је тестамент од 20.4.1994. године и у том дијелу ништав.

Након проведеног поступка првостепени суд је нашао утврђеним: да је оставилац Р. П. сачинио судски тестамент дана 20.4.1994. године, којим своје некретнине уписане у п.л. број 2834/02 к.о. П. и то кч. 2955/1 звана Ул. С. Р., у нарави кућа и зграда и двориште површине 359 м² оставља својој сестрици М. В. која живи код њега, његује га и пази; да је у тестаменту оставилац навео да би се његов син, да је присутан са тим сложио јер да је он измирен на начин што му је помогао изградити кућу; да је оставилац након смрти супруге Д. 1992. године остао сам, јер да је тужилац, једини син оставиоца са породицом живио у Т.; да је тужена са својом породицом живјела код оставиоца од 1993. године; да због ратних прилика тужилац није могао контактирати са оцем све до 1994. године када је успостављен контакт преко Црвеног крста и када је оставилац сазнао да му је син жив; да је 27.2.1996. године тужилац посетио оставиоца, али да је након тога оставилац изјавио да нема никакве користи што је дошао, јер када би он урадио што тужилац хоће да би опет остао сам; да је спорна грађена између 1956. и 1965. године; да је тужилац од запослења 1976. године са оставиоцем улагао у адаптацију куће када је проширена за 20 м², да је стављен паркет, адаптирана кухиња, ходник и купатило и ријешено питање канализације те урађен прилаз; да је оставилац 1982. године поклонио тужиоцу грађевинску парцелу ради градње властите куће, те да је супруга оставиоца Р. Д., учествовала у стицању наведене имовине у току трајања брачне заједнице са оставиоцем.

Код таквог стања ствари првостепени суд је закључио да је тестамент од 20.4.1994. године пуноважан у смислу члана 65. Закона о наслеђивању ("Службени лист СРБиХ", 22/73, 22/75, 38/78, пречишћен текст 7/80 – даље ЗОН), јер да је сачињен у форми и под условима прописаним законом и да није утврђено да су у вријеме сачињавања тестаamenta код тестатора постојале мање воље, односно да тестамент није сачинио у заблуди, због пријетње, преваре или принуде, те да ратна психоза није утицала на тестатора да сачини тестамент, да тужилац учествујући у адаптацији није стекао сувласништво на предметној кући са дијелом $\frac{1}{8}$, па је одбио тужбени захтјев тужиоца као и односни дио евентуалног тужбеног захтјева тужиоца као неоснован, а да је мајка тужиоца Р. Д. стицањем у брачној заједници са оставиоцем стекла својину са $\frac{1}{2}$ дијела на некретнинама којим је оставилац располагао тестаментом, те да је у том дијелу тестамент од 20.4.1994. године ништав, и у том дијелу удовољио евентуалном тужбеном захтјеву тужиоца.

Другостепени суд је у свему прихватио чињенично утврђење и прави закључак првостепеног суда, па је жалбе странака као неосноване одбио и првостепену пресуду потврдио. По оцјени другостепеног суда неоснован је приговор застарјелости који је истакла тужена, јер да је тестамент проглашен на оставинској расправи 4.7.1996. године, а да је тужилац поднио тужбу 21.1.1997. године. Чињеница да је тужилац прецизирао тужбени захтјев 12.9.2002. године није од утицаја на застарјелост у конкретном случају, јер да се застарјелост прекида предузимањем радње пред судом од наследника ради утврђивања или осигурања његових права, што је тужилац учинио. Жалбене наводе тужене да постоји противрјечност изреке и образложења првостепене пресуде, те да је у погледу става II изрека неразумљива, другостепени суд није прихватио, налазећи да је редукација тестаментарног располагања оставиоца о којој је одлучено ставом II изреке првостепене пресуде „неспретна“, али да се због тога не доводи у сумњу утврђење да је мајка тужиоца сувласник са $\frac{1}{2}$ дијела предметних некретнина. По оцјени другостепеног суда Р. Д. је живјела у браку са

оставиоцем 45 година који је брак престао њеном смрћу 23.12.1992. године, па како тужена није доказала да је њен допринос у стицању био мањи од доприноса тестатора, у складу са одредбама члана 272. Породичног закона ("Службени гласник Републике Српске", бр. 54/02, даље ПЗ) да сваком од брачних супружника припада по $\frac{1}{2}$ заједничке имовине.

Не стоји навод ревизије да је изрека првостепене пресуде у побијаном дијелу нејасна и противрјечна сама себи и датим разлозима, што би представљало битну повреду одредаба парничног поступка из члана 354. став 2. тачка 13. Закона о парничном поступку ("Службени лист СФРЈ", број 4/77 до 35/91, те "Службени гласник Републике Српске", бр. 17/93, 14/94 и 32/94 – даље: ЗПП), која се одредба има примјенити у конкретном случају на основу члана 456. став 1. сада важећег Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, бр. 58/03, 85/03 и 74/05, даље важећи ЗПП), те да је другостепени суд, не уважавајући овај жалбени разлог тужене и сам починио исту повреду одредаба парничног поступка. Другостепени суд је овај жалбени разлог тужене одбио као неоснован, налазећи да је првостепени суд на основу утврђеног чињеничног стања правилно закључио да је спорни тестамент од 20.4.1994. године пуноважан у смислу члана 65. ЗОН и да не постоје разлози ништавости из члана 63. истог Закона, па да је правилно одлучио када је одбио тужбени захтјев тужиоца којим је тражио утврђење ништавости тог тестамена због мана воље тестатора. О овом тужбеном захтјеву тужиоца првостепени суд је одлучио ставом I изреке првостепене пресуде, а ставом II те пресуде одлучено је о дијелу тужбеног захтјева тужиоца којим је тражио да се утврди да $\frac{1}{2}$ дијела некретнина које су предмет тестаментарног располагања, представљају брачну течевину Р. Д. и да је у том дијелу, из тог разлога, спорни тестамент ништав. Нижестепени судови су нашли да је овај дио евентуалног тужбеног захтјева тужиоца основан, јер да тестатор није могао располагати дијелом некретнина које су власништво његове супруге, па и по оцјени овог суда нема противрјечности изреке и разлога датих у образложењу нижестепених пресуда.

Неосновани су наводи ревизије и да је изрека оспорене пресуде у побијаном дијелу неразумљива, јер да се ради о редукцији тестаментарног располагања, а не о ништавости тестамена у наведеном дијелу. Редукцију или смањење располагања тестаментом могу захтјевати нужни наслѣдници када је повријеђен нужни наслѣдни дио у складу са одредбама члана 37. и 38. ЗОН. У конкретном случају тужилац побија располагање тестаментом због тога што сматра да су некретнине у наведеном дијелу сувласништво његове мајке, по основу заједничког стицања у току брака са оставиоцем, што га чини ништавим, а не због повреде нужног наслѣдног дијела.

Правилно је другостепени суд закључио да је без основа приговор застарјелости који је истакла тужена, јер да од проглашења тестамена 4.7.1996. године до подношења тужбе 21.1.1997. године, није протекао једногодишњи рок. Истина, другостепени суд се позвао само на одредбу члана 142. ЗОН, а не и на одредбу члана 64. истог Закона којим је прописан рок за побијање ваљаности тестамена, али како је наведеним одредбама прописан рок за подношење тужбе у истом трајању од једне године од проглашења тестамена, није погријешио у оцјени да рок за подношење тужбе није истекао као и да прецизирање тужбеног захтјева на рочишту 12.9.2002. године није од значаја за оцјену о овом приговору, с обзиром да је рок застарјелости почео тећи подношењем тужбе 21.1.1997. године. Стога су наводи ревизије истакнути у овом правцу неосновани.

Наводи ревизије да садржај правног односа тестатора и тужене одговара у потпуности садржају уговора о доживотном уздржавању, као двострано обавезујућег односа, који се тако и вршио, па да се спорни однос требао разрјешити примјеном одредаба закона којим је регулисан уговор о доживотном уздржавању, не могу се прихватити основаним.

Уговор о доживотном уздржавању у смислу члана 120. ЗОН је уговор којим се један уговарач обавезује да издржава доживотно другог уговарача или неко треће лице, а коме други уговарач оставља своју имовину или један њен дио у насљеђе. Овај уговор мора бити састављен у писменом облику и овјерен од судије, а приликом овјере судија мора прочитати уговор и упозорити уговараче на посљедице уговора. Дакле, то је двострано обавезујући, теретан уговор за чију је пуноважност прописана строга законска форма.

Без обзира какав је био фактички садржај односа тешатора Р. П. и тужене, оставилац је располагао својом имовином за случај смрти једностраном изјавом воље, сачинивши судски тестамент. Наведени начин располагања не испуњава ни по садржају, нити својој форми услове из члана 120. ЗОН да би се могло говорити о уговору о доживотном уздржавању, из ког разлога се на спорни однос не могу примјенити одредбе ЗОН којим су уређени односи уговарача из таквог уговора, како то погрешно сматра тужена.

По оцјени овог суда правилно су нижестепени судови закључили да је тестамент који је сачинио Р. П. 20.4.1994. године у Основном суду у П. пуноважан у смислу члана 65. ЗОН. Правилно су такође нижестепени судови закључили да оставилац није могао располагати у цјелини некретнинама које су предмет тестаментарног располагања. Проведеним доказима утврђено је да је Р. Д., мајка тужиоца, која је умрла 23.12.1992. године живјела у брачној заједници са оставиоцем 45 година и да је у смислу члана 272. ПЗ по основу заједничког стицања предметне имовине у том браку сувласник са дијелом $\frac{1}{2}$, због чега тешатор њеним сувласничким дијелом није могао располагати.

Тачно је да дио који одговара доприносу Р. Д. у стицању заједничке имовине у току брачне заједнице са оставиоцем не би улазио у заоставштину оставиоца у складу са одредбом члана 35. ЗОН. Међутим, нижестепени судови су изгубили из вида чињеницу да је мајка тужиоца, Р. Д. умрла 23.12.1992. године, дакле, прије оставиоца, те чињеницу да иза њене смрти није проведен оставински поступак. Оставилац, као њен супруг улази у први наслједни ред законских наслједника, заједно са тужиоцем, као сином, на што је тужена основано указивала у току поступка (записник са рочишта од 12.9.1992. године) а затим и у ревизији. Будући, да су Д. и оставилац имали само једног сина – тужиоца, законски наслједници иза Д. на $\frac{1}{2}$ дијела предметних некретнина су оставилац и тужилац са по $\frac{1}{4}$ дијела. Стога оставилац није могао тестаментарно располагати са $\frac{1}{4}$ дијела предметних некретнина, које по основу наслјеђивања припадају тужиоцу иза мајке. У том дијелу тешатор није могао располагати тестаментом јер није власник у том дијелу наведених некретнина, будући да нико не може на другога прењети више права него што и сам има. Из ових разлога је тестаментарно располагање оставиоца Р. П. са $\frac{1}{4}$ дијела наведених некретнина ништаво, па је ревизију тужене ваљало дјелимично уважити и примјеном одредбе члана 250. став 1. у вези са чланом 456. став 1. важећег ЗПП одлучити као у изреци.

Предсједник вијећа
Петар Бајић

За тачност отправака овјерава
руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић